

Molla Mehmet Sadık'ın Kerkük'teki Eskide Bulunan Taş Köprü Adlı El Yazısının İncelemesi Açıklaması

دراسة وتدقيق مخطوطة الجسر الحجري الموجود سابقا في كركوك لكتابتها
الشاعر ملا محمد صادق

يلدز سعد الدين عبدالغني

Kerkükte eskiden bulunan taş köprü

Ön Söz

Yaşayan kuşağın unutulmaz aruz şairi tanınmış Hacı Mehmet Sadık. İzi silinmez kaybin, bugünkü eski sitil şiirin gerçek sembolü olup yaşadığı bir çağa yakın süre içinde yüzlerce ve yüzlerce beyit şiir söylemiş.

Her çevrede Türk doğup Türk yaşamak bahtıyarlığıyla övünen ozanımızın , seçkin bir çok şiirleri vardır.

Böylece kitap, dergi ve gazetelerde yayımlanmış sayısız şiirleri yanında basıma hazır kitaplık şiir ve yazıları da vardı. Gazetelerde yayımlanan şiirlerini memleket dertlerine , değerli mert kişilerine gönüllerde yaşayan ölümlerine , yurdu ve yurttaşı için iyilik güden devlet ve memleket büyüklerine ayırdığını görmekteyiz.

Yaralanmış Sadık şairimizde , doğruluk saçan beyitlerinin bir çoğunda, gerçek kişiliğini, yurduna ve yurttaşına olan sevgisini, millet ve milliyetine olan bağlılığını göstermiştir.

Bunlara örnek olarak onun, şirin ve yaralı Taş köprü için coştığı bir anda ortaya koyduğu açık ve gerçek benliktir.

Kerkük'teki bulunan Taş köprü el yazması 27 beyitten oluşan, ayrıntılı olarak inceledim ve şiir gayelerini açıkladım.

Taş köprü'nün hikayesini de ele aldık. Bu araştırmanın sonunda Arapça ve Farsça kelimeler için bir sözlük yaptık.

((Mehmet Sadık'ın Hayatı))

Asıl adı Mehmet Sadık terkipli olup şiirde mahlası (Sadık)'tır. Bunu hemen bütün manzumalarında kullanır. Şair baharda sabah sadık oldukça doğduğu için kendisine sadık mahlasını babası tarafından verilmiştir. Halk arasında (mulla sadık) diye tanınmıştır ⁽¹⁾.

Babasının adı (Hasan)'dır M. 1962 tarihli hac pasportunda (Hasan Avni) adıyla yazılmıştır. Annesinin adı da Ali kızı (Zeyneb)'tır.

Doğum tarihi ise aynı belgede M. 1891 olarak gösterilmiştir. Dedesi Avni İsmail İbrahim adında bir kışının Oğlu olup İstanbul'dan gelmiştir. Bu şahıs sözde Kerkük 'e bağlı köylerin birinde bir ara ziraatle uğraşarak orada olmuştur ⁽²⁾.

Şair (düşüncelerim) kitabının sonunda yazdığı bir manzumasında Ali ve İrfan adlı kardaşlarının İstanbul'a giderek orada harbiye okulundan mezun olup yüzbaşlık rütbesi almaları konusunda ona surduğu rivayet şüpheli görülmektedir.

⁽¹⁾ Kardaşlık ilk edebiyat dergisi , sayı 3 , (7)inci yıl, Bağdat 1967 , s.14.

⁽²⁾ Ata terzi başı, Kerkük şairleri, 7.c , Kerkük (1421/m) (2000/m) , s.25

Fakat ne varına Sadık baba tarafından soylu bir türk, yanı Türkiye asıllı, ana tarafından Kerkük 'lü yani türkmen olduğunu ve doğum yerinin Kerkük olduğunu şöyle bilirtiyor:

Babamız türk annemiz Kerkük lüdür

Aslımız fazıl ve şerefle yüklüdür

Kerkük oldu maskat rasım benim

Döndi zındana bu yüzden meskenim

Kendisi söylediği gibi çocukken babası ölmüş :

**Biz çocukken babamız etti vafat
Görmedim bir kimseden bir iltifat⁽³⁾**

H /1035 – m/1891 yılında Kerkük 'ün beğler mahllasında dünyaya göz açmış. Rüşdiye ilk okuluna girmiş , beşinci sınıfı başarıyla geçmişti.

Ali Hikmet Efendi yanında iki yıl okuyan Sadık, orada nahv, sarf , mantık bilgilerini öğrenmiştir.

Birinci dünya savaşı başlayınca Haleb harbiye okuluna giren, bir yıl sonra (küçük zabtan) rütbesini almıştı. Büyük savaşta bir çok cebheye katılmış ve sonunda Kut şehri muhasarasından sonra Kerkük e dönmüştür.

Burada, Kerkük maarif mudiri Aziz Saminin teklifi üzerine öğretmenlik meslekine geçmişti. Üç yıl Kerkük te, bir yıl Tozhurmato'da, bir yıl Karetepe'de, iki yıl Bakuba'da ve tekrar üç yıl Kerkük'te olmak üzere on yıl bu meslekte çalışmıştı.

Ancak tutulduğu bir hastalık yüzünden bu mesleği terketmek zorunda kaldı.

(4)

⁽³⁾ Ata terzi başı , Kerkük şarlıeri , 7.c, Kerkük (1421/H) (2000/M), S.26

Yaşamı acılı ve çileli geçen şairimiz mehmet sadık, bir süre gazetecilik mesleğinde çalışmış ve Kerkük'te yayınlamakta olan kimi gazete ve dergilerin yazı komitelerine katılmıştır. ⁽⁵⁾

Acılığın en acı günlerini üzüntü ile yaşıyan şairimiz, her zaman yurd , halk , insanlık ve özgürlüğü kendisi için bir pere nesip olarak benimsemiştir ve bu alanda yurtsal ve ulusal mücadelesinden geri kalmamıştır.

Ama ne yazık ki o son yaşadığı yıllard , dağınık ve açınacak durumda yaşarken , yaratıcılığı büyük bir sarsıntıya uğradı, bununda nedeni acılı yaşayış durumunun sonucu olarak her bir münasebetle irticali şiirler söylemeyi bir hava edinmiştir. ⁽⁶⁾

Hayatının sonuna kadar bir berdoşluk hayatı geçiren sadık 1 Temmuz 1967 de kaldığı şeyh Hüsameddin camisinde ikindi namazı için abdest alma sırasında hayata gözünü yümmüştür. ⁽⁷⁾

Yaralanmış şair Mehmet Sadıkın ölümünün kırkıncı günü dolayısıyla 11 Oğustos cume günü ikindi namazından sonra Kerkük'te, şairin son günlerini yaşadığı, Şeyh Hüsameddin camisinde parlak bir türen düzenilmiştir. Türene Abdulvahid Küzeçi oğlunun okuduğu Kuran Kerimle başlamış, saygı duruşundan sonra Mevlüd Taha Kayyacı şair ve konuşmacıları teker teker sunarak yaralanmış meziyetleri türende konu edilmiştir.

Türen gayet muhteşem bir şekilde geçmiş, camiye tolduran duygulu dinleyici kitleler tarafından önemli takip edilmiştir.

Aynı günün sabahında şairin mezarı büyük halk topluluğu tarafından ziyaret edilmiştir, bu arada sayın Tahsin Ali Asat Attar tarafından yapılan konuşmasından

⁽⁴⁾ Fazıl mehdi beyat , Irak'ta türkmen edebiyati tarihi 1958-1968 , umma basimevi , bagdat 1984 , s.72

⁽⁵⁾ Kasım sarı kehye , Irak türkmen edebiyatçıları şairler ve yazarlar (M/1400-M/1970) , Bağdat 1998 , s.45

⁽⁶⁾ Abdullatif bender oğlu , Irak türkmen edebiyati tarihine bir bakış (M/1811-M/1930) , 1.C , Bağdat 1989 , s.108

⁽⁷⁾ Fazıl mehdi beyat , Irakta türkmen edebiyati tarihi (1958-1968) , umma basimevi , Bağdat 1984 , s.72

sonra, Türkmen gençleri, Bağdad'a Türkmen kardaşlık külübü ve Kerkük'te öğretmenler sandikası külübü adına çelengler konulmuştur. ⁽⁸⁾

Şairimiz Mehmet Sadık şehitler mezarlığında gömülmüştür, ve eserleri arasından bulunan şiiri sadece (senin mezar) başlığı ve aşağıda aldığım beş beytlik bir manzuması tesaduf bularak mezar taşına yazılmıştır.

**Yarab bu gönlümdeki imanda senindir
İrfanda senin akıl senin canda senindir**

**İnsan doğuyuşum türk oluyuşum bence şerefse
İnsanda şerefte ne bütün şanda senindir**

**Bilmem ne ile hamdını ifa edeyim ben
Çok şakırıysem lutfuna şukranda senindir**

**Bir eldir uzanmış sana bu senin mezarım
Rahmet bana bu abd perişanda senindir**

**Sadık gıbı ettim sana bin canla dehalet
Afu et bu hazin şakırı gufranda seninndir⁽⁹⁾**

Şairin Edebi Kişiliği

Şiir yazmaya daha 14 yaşındayken başlamış. Bu yaşta şiiri takdir ile karşılanırdı. Ona aruz ilmini öğretmen Mulla Fethulla öğretmiş. Bir yıl kendisinden mantık ile aruz derslerini almış.

⁽⁸⁾ Kardaşlık ilk edebiyat dergisi , sayı 5 , (7)inci yıl , Bağdat 1967 , s.23

⁽⁹⁾ Kardaşlık ilk edebiyat dergisi , sayı 5 , (7) inci yıl , Bağdat 1967 , s.19

Mulla Fethulla ona aruz behirlerini tar çalmak yerine, tıst çalmakla öğretmiş. Kendisine aruz ilminde icaze vermiş bu da M. 1925 yılına tesaduf etmiş şairin gençliğinde en çok etkilendiği edibler Şeyh Rıza Talabani, Şeyh Kadır Talabani, Haç Veled Efendi. Bu son edip, en ileri gelen şairlerden¹⁰.

Kendisinden pek çok ilhamlar almış. Şiir yazmaya gazel ve mersiye ile başlamış. Bahariye ile gazel şiirlerinden büyük bir zevk almış. Şiir medede bunlara daha çok önem vermiş. Aruz bahırlarından hezec, recez , remel , serii , mucdes behirlerini severmiş. Hece vezninde pek az şiiri vardır.

Mehmet Sadık, klasik şiirimizde büyük bir yer tutmaktadır. O ölümüne kadar bu tür şiiri veya eskilerin eski usulları hiçde terketmemiştir. Onun şu sözü dikata şayandır:

(Aruzla şiire başladım .. aruzlada mezara gideceğim)⁽¹¹⁾ .

Şairimiz Mehmet Sadık serbest şiire önem vermemiş, çünkü söylediği gibi serbest şiire şiir denilmez bunu evvelki hocalar kabul etmemişler mesela; Fuzuli, Baki, vatan şairi Namık Kemal'a kadar bu gibi şiirler şiir tanımamışlardı⁽¹²⁾ ve serbest şiir dil açmış bir çocuğa benzer konuşur ama söylediği söz ahengini kaybettiği için anlaşılmaz⁽¹³⁾ mihnetlerle gözünü dünyaya açmış, saadeti tadmadan gözleri kapanmıştır. Ona çok haksızlık gösterilmiş, hakları lazim olduğu gibi ödenememiştir⁽¹⁴⁾.

Mehmet Sadık yazdığı ince gazelleriyle, mersiyeleriyle ve divan şiirinin çeşitli konularıyla şöhret kazanmıştır.

⁽¹⁰⁾ Fazıl mehdi beyat , Irakta Türkmen edebiyatı Tarihi 1958-1968 , umma basimevi , Bağdat 1984 , s.74

⁽¹¹⁾ Aynı Kaynak, s.74.

⁽¹²⁾ Kardeşlik ilk edebiyat dergisi , sayı 3 ' (8)'inci yıl . Bağdat 1968 . s.25

⁽¹³⁾ Aynı kaynak , sayı 3 , (7)inci yıl , Bağdat 1967 , s.15

⁽¹⁴⁾ Hasan izzet çardağlı , şuara AL-türükmen AL-muasirun , 1.c , zaman basimevi , Bağdat 1990 , s.20

Onun ilk yazdığı şiir gazel konusundaydı. Daha 14 yaşındayken delicesine sevmiş sevgilisi için aşk manzumaları söylemiştir. Bununla birlikte o milli şiirleriyle de ön salmıştır.

O Irak'ın ve İslam aleminin bir çok milli olayların gerçek bir dille işlemiştir.
(15)

Bir çok şiirini Kerkük , hevadis, kevkeb, maarif kardaşlık , Irak dergisi ve gazetelerinde yayımlayan Mehmet Sadık şiirleri oldukça boldur bununla birlikte kimi basılmış, kimi de haledde yazılı olarak duran bir çok eseri de vardır. Bu eserlerin başlıcaları şunlardır :

- 1- Yadigar seferberlik, nazım ile nesrini kapsayan bu kitap 500 sahifeden oluşmuştur.
- 2- Düşüncelerim 1956 ilk divanıdır.
- 3- Coşkun duygularım 196
- 4- Birde Farsça divanı (gılıstan Kerbela) 1925.

Bunlar yanında basılmayan 200 sahifeden oluşan mersiyeler, behariye ile gazelleri, atum bombalarında vardır. (16)

(15) Fazıl mehdi beyat , Irakta Türkmen edebiyatı , tarihi 1958-1968 , umma basımevi , Bağdat 1984 , s.74

(16) Fazıl mehdi Beyat , Irakta türkmen edebiyatı tarihi 1958-1968 , umma basimevi , Bağdat 1984 , s.76

Kerkük'teki taş köprünün hikayesi

Taş köprü H/1290 – H/1292 Nafiz Paşa zamanında yapılmıştır.

Köprü yapılmadan önce halk elbiselerini kaldırarak hasayı geçiyorlardı. Burada kadınların ayakları çıkmış ve hammallar kadınları sırtlarında taşıyorlardı, ve bu şekilde Kale'den Koryeye^(*) ve Korye'den Kalay'a geçiyorlardı. Bu olay Nafiz Paşa'nın nazarı dikatini çekmiş ve buna karşı Kala'dan Korye'ye köprü yapmaya karar vermiş.

Valının isteği üzerine her evden bir kişi ücretsiz olarak köprünün inşaat katılması gerekirmiş.

Aynı zamanda vali kendisi hergün bir veya iki saat halkla beraber köprünün yapılmasına katılmış.

Bu yapılan Taş köprünün eni aşağı yukarı (4) metreden oluşur.

Taş köprü yapıldıktan sonra Nafiz Paşa'nın buyruğu üzerine şair (Muhiddin Kabil)** düşünmeden bir beyt şiir söylemiş

(Fäburu haza siratun mustekim) bu beytin ebcedi hesabına baktığımız zaman H/1292 Taş köprünün yapıldığı yılı gösterir***.

Köprüden Geçmek Tarzı

Köprünün iki tarafında trafik polisleri tarafından idare edilirdi sabahları ellerinde kırmızı ile yeşil bayrak bulunurdu ve geceleri yeşil ve kırmızı ışıklarla arabaların köprüden geçmelerini sağlardı.

Kış veya ilk baharda kuvetli yağmur yağdığı sırada hassa nehri coşardı ve sular köprünün üstünden geçerdı arabaların ve insanların geçmelerine engel olurdu.

M /1954 yılında olan su taşması munasebetiyle türkmen Şairi Asat Naib* Arapça bir beyt şiir söylemiş;

(*) Kerkük'te bulunan bir bölge.

(**) Kerkük'ün en önemli şairlerinden biridir.

(***) Kerkük'te Taş köprün'ün hikayesi hakkında verdiğim bilgiyi Ustat Kemal Süleyman'nın kendi sözünden bana anlatıp yazdım.

جرفت خاصة في اول اذار
فاصبحت بكر كوك فيضاناً عظماً

Cerfet hasetu fi evveli azar

Feasbahat biKerkük e feyazanan azama

Köprü'nün Korya tarafında olan gözu su taşması sonunda yıkıldı ve devlet tarafından yapılmış ikinci su taşmasında yine yıkılmış ve bu da köprü'nün tam yıkılmasına sebep olmuştu.

Elli yıllarında devlet tarafından yıkılmış bu köprü yıkıldıktan sonra şairimiz rahmetli Molla Mehmet Sadık tarafından köprü'nün dilinden veya lisan halinden bir ağıt yazılmıştır¹⁷.

Şair Mehmet Sadık'ın el yazma yıkılan taş köprü'nün

Lisan halinden eskiden Kerkük'e karşı heyecanlı itabı¹⁸:

Ey milleti Kerkük gözün ac bak bana bir an
Bu çerh-i felek etti beni hak ile yeksan

Yaptı beni bir yar eli yıktı beni ağyar
Bu vakia verdi şerefi Kerkük e nüksan

Yerlerde düşen ankaz benim halıma ağlar
Bilmem kime feryad edeyim yoh bugün insan

Sekizen bire vardı ki bugün müdeti ümrüm

¹⁷ Köprüden geçme tarzını Ustat Kemal Süleyman'ın kendi sözüne dayandım .

* Asat Naib 1900 yılında Kerkük'te doğmuş. Kerkük'ün tanınmış Naib ailesindedir ve Kerkük'ün en önemli şairlerinden biri sayılır.

¹⁸ Bugünkü Türkçeyi çevirdiğin bir sahifalık 27 beyitten oluşan Taş köprü el yazması, Ustat Kemal Süleyman'a ait olduğu zikretmeye bir değer buldum.

Geçti üzerimden neçe bin şanlı musulman

Sabır eyledim ahvalıma çok zehmeti çektim
Seylab-i cafaya dayanup etmedim efğan

Ettim. Bütün aleme bütün derde tahammul
Çaldı bu bela daşlarını başıma davaran

Yıllarca döşendim ayağ altında ezildim
Benden bu kadar vakit-i zıyan görmedi bir can

_____ (Belli değil)
El yıhtı bınamı beni ah etti perişan

Bak hassa bu ğamden çoşarak suyu bulanmuş
Çağdaşiyken ağlar bana gözümnden akar kan

Bir kimse bugün kimsenin halını sormaz
Hür kalmadı er kalmadı çal başına vıcdan

Ebna-i vatan vermese hep el ele birden
Bir iş yapa bilmez ken olur her yeri veran

Hak ateşi ise at ona kendin seni yakmaz
Haktır bu işe bağrır göz göre hayvan

Koş er gibi meydana atıl olma habersiz

Vur duşmanı evvel seni ta vurmaya duşman

Sai etmeziyse yurduna yurttaşına karşı

Olmaz yüreginde beşerin zerrece iman

Kalmuştu seleften halafa ah bu köprü

Hedmi ile halef etti selef namını nısyar

Girmiştı bu şıklım benim asarı atıka

Olmuştu vücudum ki bugün hürmete şayan

Kurtarmadı bir kimse beni eş bu beladan

Nahak yere el verdi benim hedmime varman

Bu köprü değil Kerkük ü yıhtı temelinden

İncinmedi buna kavnu makan ins ile hep can

Kerkük te vafa kalmadı ahlak bozuldu

Zenginleri sarhoşu fekiri derd ile hayran

Yok dehirde bir şehir bu Kerkük gibi mağdur

Ahvalını arz etmeğe yok kendine imkan

Ağyarı saadetle yaşar kendisi muhtaç

Yurdunda ederken kara altunları cereyan

İkbalı düşük halı bozuk milleti miskin

Düşman kızına her dem eder oğlunu kurban

Hanı o hamiyetle dolu eski kafalar
Erbabı safa her biri bir şuleyi ırfan

_____Kerkük'ün ıclalı yihıldı
Has göçtı avam geldi eder millete invan

Dinara satar milletin şavketu şenin
Tercih olunur şimdiki bu ellere nisvan

Din söndü haya öldü yazık kalmadı ğiret
Kurtar bu beladan bizi ey halıkı subhan

Sadık ne hazin yazdı bana cevher-i tarih
Eyl cısrı yıkardı ona kan ağladı her yan

Köprü'nün yapılması

1292 / H

Kerkük'teki Eskiden Bulunan

Taş köprü Şiirinin Açıklaması

Şairimiz Mehmet Sadık ilk olarak bu şiiri elli yıllarında yazıldığı sanılmaktadır. Çünkü bu köprü elli yıllarında Irak devleti tarafından yıkılmıştır ve bu köprü yıkıldıktan sonra Şairimiz bu kasideyi yazmıştı. Mehmet Sadık'a çok haksızlık gösterilmiş ve sadeti tadmadan gözleri kapanmıştır. Onun için hayatında

yazdığı en önemli şiirleri ağıt şiirleridir ve bu şiirlerden birisi taş köprü kasidesi. Şairimiz bu şiiri aruz veznile yazmış çünkü bu şiirde Arapça, Farsça ve Türkçe kelimeler bulunur ve şairimiz bu beytleri mesnevi şeklinde de yazmış. Aynı zamanda bu şiir ağıt olarak yazılmıştır. Bu kaside 27 beytten oluşur. Bu kasidenin kağıdı eski olduğu için bazı beytleri okuyamadık bunlardan 8inci beytin ilk mısrai ve 24üncü beytin ilk mısrai. Bu kaside şu beytle başlamış;

Ey milleti Kerkük gözün aç bak bana bir an

Bu çerh-i felek etti beni hak ile yeksan

Bu şiirin ilk beytinde şair Kerkük milletine köprüünün dilinden sesleniyor baksın kendisine bir bu zaman bu dünya etti kendisini toprak yerle beraber. Bu beytten sonra gelen beytler çok üzüntülü şekilde yazılmıştır.

Sadık ne hazin yazdı bana cevher-i tarih

Eyl cısrı yıkardı ona kan ağladı her yan

Bu beytle şair Taş köprü kasidesinin sonuna ermiş. Bu beytin ikinci mısraına bakılırsa ebcedi hesabı görülyorki yapıldığı zaman H/1292 bir tarih belirtmektedir.

Sonuç

Çağımızın en büyük divan şairi, Irak'lı Türkmen Şairi Mehmet Sadık'tır. Şairin dergi ve gazetelerde yayımlanan şiirleri, memleket dertlerine gönüllerde yaşıyan ölülerine , yurdu ve yurttaş için yazdığı ağıtlara çok önem vermiş çünkü kendisi söylediğine göre :

Ben bir ağıt yazdığım zaman sanki kendim için yazıyorum şairimiz Mehmet Sadık yazdığı bu şiiri mersiyye (ağıt) diye yazılmış. Şairimiz bu şiirde aruz veznini kullanmış ve bu şiir mesnevi şekilde de yazılmış.

Son olark yıkılan taş köprü Kerkük ün en önemli tarihi eserlerinden biri olduğu için büyük Kerkük şairi Mehmet Sadıkın taş köprü ağıtını ele aldık ve ağıt Türk halk edebiyatında büyük bir alan aldığını açıkça görmekteyiz.

Sözlük

Kısaltmalar :

Ar. : Arapça , Far. : Farsça , Tür. : Türkmence

			Bejt	Misra
ağyar	Ar.	Duřmanlar, bařkalar, yabancılar.	2	1
aleme	Ar.	Incitme	6	1
ankaz	Ar.	Kalıntı	3	1
arz	Ar.	Görmeye	20	2
asarı atika	Ar.	Eski eserler	16	1
avam	Ar.	Baz (bundan daha çok amir ve madun manası anlaşılır).	24	2
bela	Ar.	Çam, keder , musibet	6	2

		, afet , ceza , gayet zor iş		
bina	Ar.	Yapı	8	2
cefa	Ar.	Eziyet , incitme	5	2
cereyan	Ar.	Akım , akıntı , akma geçme (Bir nehrin akıntısı)	21	2
cevher-i	Ar.	Öz , özlük (şahsiyet)	27	1
çerh-i felek	Far.	Zaman , dünya	1	2
dem	Far.	Zaman	22	2
deveran	Far.	Dönme , dönüp dolaşma	6	2
efğan	Far.	Iztırap ile haykırma bağırıp çağırma , inteme , bağırışma	5	2
el	Far.	Duşman	8	2
erbabı safa	Ar.	Eğlence insanları	23	2
farman	Far.	Karar	17	2
feryad	Far.	Yardım istemek için çıkarılan yüksek ses bağırışma , çağırışma.	3	2
gam	Ar.	Keder , keygi , dert , tasa.	9	1
hak	Far.	Toprak	1	2
halafa	Ar.	Gelen , sonradan gelen , yerine geçen.	15	1

halıkı subhan	Ar.	Allah	26	2
hamiyet	Ar.	Yiğit	23	1
hazin	Ar.	Üzüntü	27	1
ıclalı	Ar.	Yuceltme	24	1
mağdur	Ar.	Ona zulüm olunmuş	20	1
nam	Far.	Adi , ismi	15	2
nısvan	Far.	Kadın	25	2
nüksan	Ar.	Eksik	2	2
şavket	Far.	Kuvvet , kudret , iktidar	25	1
şayan	Far.	Laik , takdir	16	2
sai	Ar.	Çalışmak	14	1
selef	Ar.	Eski , geçen , geçmiş , giden.	15	1
şen	Ar.	Abadan , etaf , ferah , handan , memur , meskün , mesrur , neşeli.	25	1
seylab-i	Far.	Seyl akın	5	2
tehammul	Ar.	Dayanmak	6	1
tercih	Ar.	Seçme	25	2
vakia	Ar.	Olay	2	2
vicdan	Ar.	Zamir , merhemet	10	2
yeksan	Far.	Yerle beraber	1	2
zehmeti	Tür.	Zorluk	5	1

Kaynaklar

- 1- **Abdullatif bender oğlu** , ırak türkmen edebiyat , tarihine bir bakış M/1811-M/1930.
- 2- **Ata terzi başı** , Kerkük şairleri , 7.C , Kerkük , (1421/M) (2000/M)
- 3- **Fazıl mehdi beyat** , ırakta türkmen edebiyati tarihi 1958-1968 , umma basimevi , bağdat 1984.
- 4- **Hasan izzet çardağlı** , şuaara Al-Türükman Al-Muasirun , 1.C , zaman basim evi , bağdat 1990.
- 5- **Kardaşlık edebiyat ededgisi** , sayı 3 , (8) inci yıl , bağdat 1968.
- 6- **Kardaşlık ik edebiyat dergisi** , sayı 5 , (7) inci yıl bağdat 1967.
- 7- **kardaşlık ilk edebiyat dergisi** , sayı 3 , (7) inci yıl , Bağdad 1967.
- 8- **Kasım sarı kehye** , ırak türkmen edebiyatçıları şairler ve yazarlar M/1400-M/1970 , bağdat 1998.

سیدیه جفایه ذبا نوبه انجدهم انجده
 اندیم بونوبه آلامه بونوبه درود عمل
 حالدی نوبه لهما سکرین باشم دورانه
 بیدریم سکریم ابامه انزه از لدم
 نینه بر قدر وقت زبانه کرمی چانه
 ایل... بنامی بنی آه اندهی بر نینه
 با خواجه بوغده نه خورده سویی بولانسه
 حاغدار ایله اغدار بگا کوز نینه افار فانه
 حیدر فایله آرقلمه کمال باشه وجه
 انبای و طبه و برده سه کمال له برده :
 بر اینه باه چاکر کله اولور که برده و برانه
 فوسه آرگی قیله ایل اوله حیرت
 دور و شانی اول شنی تا و درنه و شانه
 سنی اینتراسه بورونه بور و دانه فاست :
 اولمان بورکنه و بشک ذره جه اسیانه
 فایله سلفه نه خلفه آه بر کوری :
 کهد بیده خلف ایندی سلف نانی نینه
 کرفده بر بد شکلم بنم اتار عقیقه
 اولمان وجودم که بولورده حرقه شایانه
 ل

فورتا مددی برکنه بنی استو بدو
 ناهه بره ایل و برکی بنج هدمه فرمانه
 بو کوپرکی دعلی ، رگولی بیفدی تملنه نه
 اینجندی بو کاکونه دکاله لانی ایدله شایه
 رگوله ه و فاقاله کی اخلاصه بوزلدی
 شنگیدی سرخوسه فیدی درو ایدله شایه
 بوندی م کورده بیوشه بو کولون کی سفدر
 اخلالی عرصه تبه بوند کندی ا مکانه
 آغباری عازند با سار کله بیس منجای
 بوردنه و ایدرکمه فرده آنوندی جریانه
 اقبال دوشلیج حال بوزونه ملنی سلیبه
 دستانه فزینه هر دم ایدر اوعلانی نور بانه
 هانی او حیند دول ا سکی شفالر
 آه بابه صفا هر بری بر شقله عرقانه
 اخلالی بوند کولون اخلالی بقلدی

کھائی اور ہمیں دوی اُسکی فقار
اے بابہ صفا لہری بر سقم عرفانہ
خاص کوئی عوام کلمہ کی ایدر منہ غولہ
دینارہ صنادار ملت شکرستان
ترجمے اولوز سدیکی بو اسرہ نسوانہ
وہیہ سونہ صنادولہ کی یازیر فامدی عیرت
فور تار بویدادہ بیری اسی خالوہ سبحانہ
صنادہ ترجمہ یازوی کھا جو لہری تالیخ
ایلی جیری بیفاردی اوکا فامہ اخلدی لہریانہ